

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Универзитет у Бањој Луци

Образак -3

ПРИМЉЕНО: 10.5.2018.

Орг. јед.	Број	ПРИМЉЕНО	Датум
15/1	1551	18	

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени урађене докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

На основу одлуке Научно-наставно вијеће Економског факултета у Бањој Луци број 13/3.1000-V-4/18 од 04.04.2018. године, именована је комисија за оцјену урађене докторске дисертације кандидата мр Зорана Боровића у сљедећем саставу:

- Др Рајко Томаш, редовни професор, дописни члан АНУРС, ужа научна област Теоријска економија, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, предсједник;
- Др Божо Стојановић, редовни професор, ужа научна област Економска теорија и анализа, Економски факултет Универзитета у Београду, члан
- Др Младен Ребић, ванредни професор, ужа научна област Теоријска економија, Економски факултет Пале Универзитета у Источном Сарајеву, члан;

Комисија је у предвиђеном року прегледала и оцијенила докторску дисертацију мр Зорана Боровића под називом „Државне политике подстицања ефикасности у условима економске неједнакости“, те о томе Научно-наставном вијећу Економског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци подноси сљедећи извјештај:

Датум и орган који је именовао комисију. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање и назив универзитета и факултета у којој је члан комисије запослен.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Кандидат мр Зоран (Славојка) Боровић рођен је 13.12.1982. у Новом Саду, Република Србија.

Дипломирао је на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци 2006. године, на коме је завршио и последипломске студије на смјеру Финансијски менаџмент и одбранио магистарски рад 26.02.2011. године под називом „Макроекономски ефекти кредитне политике банака у постконфликтној Босни и Херцеговини“, чиме је стекао звање магистра економских наука (област друштвених наука). Посједује и звање инвестиционог менаџера.

Кандидат је 07.04.2014. године предао апликацију за пријаву докторске дисертације на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Аутор је више од десет научних и стручних радова из теоријске економије од који је, у смислу Одлуке од додатним условима за одбрану докторске дисертације на Универзитету у Бањој Луци број 01/04-3.138-40/17, важно издвојити:

- Borovic, Z. Milunovic, D. (2012). Equality and fairness in the distribution of the conditions and results of economic activity in the Republic of Srpska, *Industrija*¹, Vol. 40. (235-253).
- Borovic, Z. Milunovic, D. (2013). Measuring TFP: Growth accounting for the real sector of the economy in the republic of Srpska, *Industrija*², Vol. 41. (87-108).
- Borovic, Z. (2014). Does economic inequality boosts economic growth: Evidence form the Republic of Srpska, *Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo*, Vol. 8. (17-23).

- 1) Име, име једног родитеља, презиме;
- 2) Датум рођења, општина, држава;
- 3) Назив универзитета и факултета и назив студијског програма академских студија II циклуса, односно послједипломских магистарских студија и стечено стручно/научно звање;
- 4) Факултет, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране магистарског рада;
- 5) Научна област из које је стечено научно звање магистра наука/академско звање мастера;
- 6) Година уписа на докторске студије и назив студијског програма.

¹ „*Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo*” сврстан је у прву категорију националних часописа са 28 од могућих 30 бодова и добио је карактер водећег научног часописа националног значаја.

² „*Industrija*” је научни часопис међународног значаја верификован посебном одлуком Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (категорија M24) у области друштвених наука – економија. Објављује се квартално од 1973. године.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСKE ТЕЗЕ

Наслов докторске дисертација кандидата мр Зорана Боровића је:

„Државне политике подстицања ефикасности у условима економске неједнакости“.

Тема је прихваћена од стране Наставно-научно вијећа Економског факултета у Бањој Луци, Одлуком број: 13/3.2254-II -4.2/14, од 18.11.2014. године.

Сенат Универзитета у Бањој Луци одлуком број: 02/04-3.4241-58/14 од 27.11.2014. године, дао је сагласност на Извјештај о оцјени услова и подобности теме и кандидата за израду докторске дисертација мр Зорана Боровића на Економском факултету у Бањој Луци.

Садржај докторске дисертације је изложен сљедећим поглављима:

УВОД (стр. 10-32)

1. Економска неједнакост и тржишни неуспјех (стр. 32-51)
2. Државна улога у рјешавању проблема неефикасности тржишта и подстицања економске ефикасности (стр. 87-116)
3. Економска неједнакост и политике које подстичу раст у земљама Југоисточне Европе (стр. 116-136)
4. Дискусија (стр. 136-141)

ЗАКЉУЧАК (стр. 141-151)

Додатак 1 (стр. 151-157)

ЛИТЕРАТУРА (стр. 157-172)

Свако поглавље садржи низ потпоглавља. Докторска теза је написана на 172 странице, ћириличним писмом, фонт Times New Roman, величина 12, проред 1,5. Садржи 17 табела и 3 графикона. У изради тезе кориштено је 215 литерарних извора.

а) Истаћи основне податке о докторској тези: обим, број табела, слике, број цитиране литературе и навести поглавља.

2. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Проблем, предмет, циљеви и хипотезе истраживања

Тржишни исходи су далеко од савршених, те је, са социјалног и економског аспекта, тржишна расподела најчешће неправедна, неефикасна и генерише неједнакост шанси за тржишне учеснике. Држава својим дјеловањем, које је усмјерено на постизање једнаких шанси, раст економских слобода и редистрибуцију, може побољшати тржишне исходе. Економска неједнакост је директна посљедица универзалног економског закона, закона оскудности ресурса и самим тим представља трајно обиљежје свих друштвено – политичких система. Када не би постојала економска неједнакост, тј. када би сви имали исти доходак, без обзира на труд, трошкове и ризике, ништа не би стимулисало људе да раде више и боље. У таквим условима, продуктивност би стагнирала и такво друштво би постало сиромашније. Када држава врши редистрибуцију доходака да би смањила економску неједнакост, то има за посљедицу пад ефикасности због ефекта "шупље посуде". Укупан ниво економског благостања се смањује за износ "чистог губитка" (*Deadweight loss*) који настаје као посљедица трансфера дохотка од богатих према сиромашним. Кроз овакву редистрибуцију сиромашни никада не приме цијели износ дохотка који је кроз прогресивно опорезивање одузет богатима.

Економска неједнакост, преко стимулисања повећања продуктивности, позитивно дјелује на привредни раст који има за посљедицу бољи живот свих чланова друштва. Теоријски, у кратком року увијек постоји неједнакост и, истовремено, мотивација да се она уклони, што тржиште чини у дугом року. Међутим, за живот људи и природу њихове економске мотивације пресудан је кратки и средњи рок и држава својим мјерама треба да обезбиједи једнакост у расподјели коју ће обични људи сматрати праведном.

Држава својим мјерама и политикама треба да обезбиједи остваривање два циља. Прво, држава треба обезбиједити неопходну инфраструктуру за несметано функционисање тржишта, гдје ће успјех свих учесника зависити од њихове продуктивности. Дакле, држава ствара потребне услове за раст конкуренције која ће резултирати растом продуктивности и растом ефикасности цијеле привреде. Друго, државне политике, осим ефикасности, требају обезбиједити и једнакост што се

постиже кроз редистрибуцију. Државна редистрибуција доходака, побољшава положај неких субјеката, а смањује ефикасност и укупно благостање. Основно питање које се поставља је колико је држава спремна да жртвује губитак благостања да би се постигао одређени степен једнакости? Држава својим политикама и мјерама треба да обезбиједи континуиран раст дохотка који се дијели и да својом редистрибутивном политиком обезбиједи да раст неједнакости не буде бржи од раста реалног БДП-а.

Основни проблем истраживања је да ли економска неједнакост и државне мјере, усмјерене на једнакост шанси, раст економских слобода и прерасподјелу, могу побољшати тржишне исходе? Државне интервенције и мјере анализирале су се у контексту све веће глобализације у свјетској привреди. Уско везано уз основни проблем истраживања, поставља се питање утицаја привредног раста на неједнакост и сиромаштво. *Као помоћни проблем истраживања поставља се питање да ли привредни раст генерисан државним мјерама у условима тржишне неједнакости има за посљедицу смањење сиромаштва?*

У савременим условима тржишта су далеко од савршених и државна интервенција је неопходна да би се обезбиједио континуиран раст БДП-а и економског благостања. Дакле, државним политикама и мјерама могу се побољшати тржишни исходи. Ова констатација у потпуности одражава шири предмет истраживања.

Предмет истраживања припада домену теоријске економије. Ужи предмет истраживања припада Теорији економске регулације и обухвата теоријско–емпиријску анализу узрочно-посљедичних веза између економске неједнакости и државних мјера, са једне стране, и макроекономских показатеља и показатеља општег друштвеног благостања, са друге стране.

Циљеви истраживања

Сагледавањем међусобних веза између узрока и посљедица неједнаке расподеле и државних мјера, у раду се покушава идентификовати који степен неједнакости и које државне мјере доводе до најбољег тржишног исхода, тј. до највеће ефикасности и највишег нивоа друштвеног благостања. Такође, покушава се предвидјети утицај привредног раста на смањење сиромаштва и неједнакости у будућем периоду. Ова предвиђања ће се разликовати између анализираних држава због њихове

различитости.

Основна хипотеза истраживања је:

држава може својим мјерама, усмјереним на остваривање једнаких шанси тржишних учесника, економских слобода и прерасподјелу дохотка, дугорочно довести до раста ефикасности и до раста друштвеног благостања у условима економске неједнакости коју тржиште спонтано ствара као властиту законитост.

Допунске хипотезе су:

X1: Иницијални ниво економских слобода има позитиван утицај на економски раст.

X2: Повећање нивоа економских слобода има позитиван утицај на економски раст.

X3: Примјена инструмената фискалне политике има значајан утицај на прерасподјелу и економску неједнакост.

X4: Земље које карактерише прогресивно опорезивање остварују ниже стопе економског раста.

X5: Земље код којих је економска неједнакост израженија остварују виши ниво економског раста.

X6: Економски раст, креиран државним политикама и механизмима прерасподјеле, у условима економске неједнакости, довешће до смањења нивоа сиромаштва у будућности.

Преглед литературе

Питање шта генерише економску неједнакост и како се она репродукује кроз вријеме представља једну од централних тема економске науке већ дуже од једног вијека. И поред тога, још не постоји потпуно разумјевање односа између неједнакости и привредног раста. У посљедних четрдесет година у економској науци доминирају два става у погледу односа између економске неједнакости и привредног раста. Када се посматра утицај економске неједнакости на привредни раст, постоји сагласност да економска неједнакост има позитиван утицај на привредни раст, тј. да постоји инверзан однос између економске једнакости и ефикасности. Артур Окун је међу првима анализирао овај инверзан однос између економске једнакости и ефикасности у књизи *Equity and Efficiency: The Big Tradeoff* (Okun, 1975). Окун

тврди: "...Конфликт између економске једнакости и економске ефикасности је неизбежан" (Okun, 1975). За доказивање ове тврдње Окун користи тзв. експеримент "шупље посуде" (енг *leaky bucket effect*) и тврди да ће сваки долар који се трансферише од богатих према сиромашним имати за последицу раст дохотка сиромашних који је мањи од једног долара. Окун је један од првих аутора који је анализирао Пигу-Далтонов принцип трансфера (Pigou, 1912, Dalton, 1920). Пигу-Далтонов принцип, или чисти принцип трансфера значи да ће трансфер дохотка од богатих ка сиромашнима смањити економску неједнакост. Окун је анализирао принцип чистих трансфера у реалним условима и према његовим тврдњама доходак се трансферише од богатих према сиромашним у "шупљој посуди" што има за последицу да сиромашни неће примити сав новац узет од богатих (Okun, 1975). Окун идентификује четири основна узрока ефекта "шупље посуде": административни трошкови прерасподјеле, промјене у радним напорима, тј. продуктивности које су последица прерасподјеле, промјене у штедњи и инвестицијама као последица прерасподјеле и промјене у ставовима (као што је недостатак мотивације за увећање људског капитала) које су узроковане прерасподјелом. Ово има за последицу да државне политике за постизање једнакости неизбежно воде смањењу нивоа дохотка и смањењу ефикасности ресурса. Основно питање за носиоце и креаторе економске политике је колико је цурења из "шупље посуде" друштво спремно да прихвати да би постигло одређени степен економске једнакости. Ово традиционално становиште је више пута тестирано у скорије вријеме. Постоји више истраживања која су користила међудржавну регресиону анализу да би утврдили однос између економске неједнакости и привредног раста. Алесина (Alesina, et al, 1994), Персон (Persson, et al, 1994), Пероти (Perotti, 1996), Хаусман (Hausman, et al, 1996) су доказали да у периоду 1960-1980. год. постоји негативна корелација између просјечних стопа раста БДП-а и мјера економске неједнакости. Персон и његов тим (Persson, et al, 1994) су на примјеру девет развијених земаља у периоду 1830-1950. године доказали да постоји негативан утицај неједнакости на привредни раст у свим фазама развоја ових земаља.

Према другом становишту, када се посматра утицај привредног раста на економску неједнакост, генерално је прихваћен став да се неједнакост понаша по Кузњецовом обрасцу. Још од 1955. године и чувеног чланка Симона Кузњеца (Kuznets, 1955.),

економисти су посветили посебну пажњу откривању везе између привредног раста и економске неједнакости. Кузњец је 1955. године поставио хипотезу "обрнутог слова U". По Кузњecu, раст БДП-а ће довести до раста економске неједнакости, да би у наредном периоду дошло до смањења економске неједнакости, тј. ове двије варијабле прате образац "обрнутог слова U" које је постало популарно као Кузњецова крива. Кузњецов рад, иако фундаменталан, базиран је на узорку од само три државе: САД, Уједињено Краљевство и Њемачка. Много обимнија истраживања која су касније спроведена не налазе доказе Кузњецове тврдње. Денингер (Deininger et al, 1996.) су извршили најобимније истраживање које обухвата 682 опсервације на узорку од 108 земаља од 1950. године. Њихово истраживање не указује на јасну везу између економске неједнакости и БДП-а, као ни на јасну везу између неједнакости и стопе раста БДП-а. Многа истраживања указују на различите и понекад контрадикторне резултате. Баро (Barro, 2000.) у свом истраживању доказује постојање "обрнутог слова U", док Рам (Ram, 1997.) доказује постојање "усправног слова U". Денингер (Deininger et al, 1998.) доказује постојање инверзне везе између економске неједнакости и раста БДП-а, док Форбс (Forbes, 2000.) указује на постојање директне везе између економске неједнакости и стопе раст БДП-а. Овакве разлике су дјелимично посљедица неадекватних података. Без обзира на изузетно велики узорак, истраживање Денингера и Скуера је доведено у питање због могуће временске и просторне неупоредивости података. Аткинсон (Atkinson et al, 2001.) указују да је истраживање Денингера и Скуера користи мјере економске неједнакости које су базиране на различитим дефиницијама дохотка и различитим процедурама анализе које нису у потпуности упоредиве. На примјеру многих источно-азијских земаља јасан је образац инверзног односа између економске неједнакости и стопе раста БДП-а. Ове земље имале су веома низак степен економске неједнакости, а расле су натпросјечно брзо (Forbes, 2000). Државе Јужне Америке имале су значајно висок степен економске неједнакости, али су ипак остваривале стопе раста БДП-а које су биле значајно ниже од источно-азијских земаља (Forbes, 2000). Многи економисти су покушали да у Бароову анализи (Barro, 2000) међудржавних разлика у расту БДП-а економску неједнакост укључе као независну варијаблу. Резултат је негативна корелација, тј. неједнакост има негативан утицај на раст. Овај закључак је веома широко прихваћен и има веома широку подршку научне јавности. Роланд Бенабо констатује: "Ова регресиона анализа

обухвата различите типове података, анализирane у различитим периодима са различитим мјерама неједнакости и увијек упућује на исти закључак: иницијална неједнакост је детерминанта за дугорочан раст" (Benabou, 1996). У многим истраживањима негативна корелација између неједнакости и раста је последица егзогених фактора као што су: политичке институције, достигнути ниво развоја и благостања.

Неједнака и неправедна расподела је последица тржишног неуспјеха. Тржишна расподела, ма како била ефикасна, је предмет државне интервенције у привреди. Држава својим мјерама може побољшати тржишне исходе. Адам Смит је у дјелу *Истраживање природе и узрока богатства народа* покушао дати одговор на питање: "Зашто су поједини народи богатији од других"? Смит је дошао до једноставног одговора. Државе постају богатије кад креирају охрабрујућа "правила игре" која ће стимулисати стварање богатства и благостања. Смит закључује да је капитализам економски систем који, потпомогнут државним институцијама, најбоље промовише просперитет. По Смиту, економије постају просперитетне кад у потпуности искористе могућности либералног тржишта уз ограничену улогу државе која ће својим правним институцијама обезбиједити заштиту либерализма и права приватне својине. Примјери државних мјера за побољшање тржишних исхода су порески систем, правосудни и правни систем који ће обезбиједити неопходне услове за максимизирање ефикасности. Основно питање које се поставља је које ће економске политике највише допринјети економском расту?

Нови правци у економским истраживањима дају исти одговор као и Адам Смит прије два и по вијека. Економске слободе представљају степен либералности тржишне привреде чије су основне компоненте добровољна размјена, слободна конкуренција и правна заштита појединаца и права приватне својине (Gwartney, et al, 2002). Сам концепт економске слободе представља композитни показатељ који нам говори до ког нивоа је економија у ствари тржишна економија – то је ниво који подразумијева могућност добровољне размјене и креирања уговора у оквиру стабилне владавине права која штити уговоре и приватну својину уз ограничено интервенисање државе у облику државног власништва, политика и пореза (Berggren, 2003). Најамбициознији покушај да се квантификују економске слободе представља Индекс економских слобода (енг *Economic Freedom Index-EFI*) који се годишње објављује у *Economic Freedom of the World* (Gwartney, et al, 2002). Овај се индекс

годишње објављује од 1996. Године, а обухваћени су подаци од 1975. године. Много је емпиријских студија које потврђују позитивну везу између економских слобода и привредног раста (Barro, 1991; Barro, 1994; Scully, et al, 1991; De Vanssay, et al, 1994; Torstensson 1994). Општи закључак многих који су се бавили анализом утицаја економских слобода на привредни раст (Gwartney, et al, 1999; Naan, et al (2001); Adkins, et al, 2002; Ali 1997; Easton, et al, 1997; Goldsmith, 1997; Dawson 1998; Wu et al, 1999; Hanson 2000; Heckelman, et al, 2000; Carlsson, et al, 2002; Pitlik 2002; Scully 2002; Weede, et al, 2002) је да иницијални ниво економских слобода има слабији утицај на привредни раст од позитивног раста који се остварује кроз повећање економских слобода. Поједине компоненте ЕФИ индекса имају различит утицај на раст. Међутим, посебну пажњу привлаче двије негативне корелације. Што је већи степен отворености привреде и што је мања "величина владе" то је привредни раст спорији (Carlsson, et al, 2002). Без обзира на ову негативну корелацију, генерални је закључак у академским круговима да економске слободе имају позитиван утицај на привредни раст.

Постојање потенцијално инверзног односа између привредног раста и једнаке дистрибуције представља централну дебату у економској науци још од настанка првих теорија привредног раста. Носиоци и креатори економске политике најчешће се суочавају са избором између једнакости и раста. Једни се залажу за раст тврдећи да ће се са растом дохотка који је предмет распоdjеле, учешће свих учесника у распоdjели сразмјерно увећати. Други се базирају на приступу једнакости у распоdjели дохотка, а не на величину дохотка који је предмет распоdjеле. Када се говори о инверзној вези између привредног раста и економске неједнакости у распоdjели, мисли се на првенствено на политике које би требале да промјене распоdjелу дохотка. Најефикаснија и најчешће коришћена мјера у редистрибуцији дохотка је прогресивно опорезивање. Основно питање које се поставља је да ли прогресивно опорезивање утиче на привредни раст? Тае Хван Ре (Tae Hwan Ree, 2012) је у истраживању на примјеру САД-а у периоду 1979-2004. године доказао постојање инверзне везе између привредног раста и прогресивног опорезивања. Најчешће облици мјерења прогресивности опорезивања су Сјутов (Suits, 1977) индекс и Какванијева мјера прогресивног опорезивања (Kakwani, 1977). Држава политиком прогресивног опорезивања може да стимулише привредни раст и да смањи неједнакост у распоdjели. Данканов тим (Duncan, et al, 2012), у истраживању

проведеном на групи земаља у периоду 1981-2005. године, доказао је да прогресивно опорезивање смањује економску неједнакост у опорезивом и расположивом доходу, док има значајно мањи утицај на економску неједнакост у потрошњи мјерену Џини индексом. Међутим, прогресивно опорезивање може имати различит утицај на званичну и стварну економску неједнакост. Кад год држава уведе прогресивно опорезивање појединци настоје да смање свој опорезиви доходак. Ово смањење се постиже кроз мањи рад (који се компензује кроз раст продуктивности) или једноставно пријављивањем нижег опорезивог дохода него што он заиста јесте (пореска евазија). Иако реаговање на прогресивно опорезивање у виду раста продуктивности може смањити стварну неједнакост, пореска евазија може увећати стварни расположиви доходак богатих и самим тим увећати стварну економску неједнакост. Еластичност опорезивог дохода мјери ефекат прогресивног опорезивања на стварну економску неједнакост и ова мјера обухвата и ефекат продуктивности и ефекат евазије (Chetty, 2008). Городниченко (Gorodnichenko, et al, 2009) предлажу да се користе подаци о потрошњи како би се измјерило реаговање продуктивности на промјене у пореском систему. Према овом истраживању, постоји веома мали раст потрошње код богатијих појединаца који се суочавају са нижим пореским стопама након пореске реформе у Руској Федерацији 2001. године. Међутим, у истом периоду, процјенили су да постоји значајан раст пријављених доходака (5-10 пута већи од раста потрошње). Овај раст приписују бољем познавању актуелних порески прилика богатијих чланова друштва. У ранијим истраживањима се такође доказивало да је већа пореска осјетљивост код богатијих чланова друштва (Slemrod, 1994, Feldstein, 1995). Другим ријечима, богатији су осјетљивији на промјене у пореском систему јер могу боље да сакрију све своје приходе.

Економска неједнакост и привредни раст се ријетко кад анализирају самостално. Економска неједнакост се веома често анализира у контексту узрочно-последичне везе са привредним растом и сиромаштвом. Што је расподјела више једнака у друштву, то је сиромаштво на нижем нивоу. Међутим, ако друштво више стреми једнакости, онда смањује своју ефикасност и успорава раст свог БДП-а. Снажан привредни раст је кључ за дугорочно смањење сиромаштва. У економској науци постоје два супротна стајалишта у погледу привредног раста и сиромаштва:

- "Привредни раст помаже сиромашним, раст БДП-а доводи до раста дохода сиромашних на исти начин као што доводи до раста дохода и осталих

чланова друштва...Укратко, глобализација доводи до раста дохотка, а сиромашни у потпуности учествују у том процесу" (The Economist, 2000. p. 94)

- Постоји довољно индиција и доказа да постојећи обрасци привредног раста доводе до све веће дисперзије у дохоцима и самим тим успоравају смањење сиромаштва (Justin Forsyth, Oxfam Policy Director, Letter to The Economist, 2000, p. 6)

Кључна веза економске неједнакости и привредног раста садржана је у чињеници да економска неједнакост утиче на трансформацију привредног раста у смањење сиромаштва (Fosu, 2010). Другим ријечима, економска неједнакост позитивно утиче на привредни раст који има за последицу смањење сиромаштва. Бургињон и остали (Bourguignon, et al, 2002) су покушали 2002. да дефинишу глобалне мјере економске неједнакости и глобалне мјере сиромаштва. Доказали су да је сиромаштво значајно смањено у свијету са 82% на 31,3% у периоду 1820-1980. године. У посматраном периоду привредни раст је у свим регионима надмашио раст становништва. Међутим, доказали су да је глобални раст праћен растом глобалне економске неједнакости. Глобална неједнакост је била изузетно висока 1820. године (Џини индекс око 50,00) и континуирано је расла у наредних 160 година до нивоа 65,8. Овако брз раст економске неједнакости је углавном последица разлика у привредном расту између појединих земаља. Раст БДП-а по глави становника у земљама ОЕЦД-а је два пута већи од остатка земаља које не припадају овој организацији. Иако је стопа сиромаштва у константном паду, број сиромашних који живе испод границе апсолутног сиромаштва је константно растао, са нешто мање од 900 милиона у 1820. години до 1,4 милијарде у 1980. години (Bourguignon, et al, 2002).

Утицајни радови Бхала (Bhalla, 2002), Сала-и-Мартин-а (Sala-i-Martin, 2002), Чен и Равлион (Chen, et al, 2004) и Хилебранд (Hillebrand, 2008) су ову анализу продужили на период после 1980. године и потврдили су даљи тренд смањења стопе сиромаштва. Међутим, закључци о глобалној економској неједнакости су различити. Бхала Сала-и-Мартин, Бургињон и Морисон указују на тренд смањења економске неједнакости, док Милановић (Милановић, 2005) и Хилебранд (Hillebrand, 2008) указују на веома низак тренд у смањењу глобалне неједнакости. У научној и стручној литератури преовладава консензус да је раст БДП-а по глави становника

основна покретачка снага која је довела до смањења сиромаштва, тј. раст БДП-а по глави становника елиминише сиромаштво, али економска неједнакост остаје. На државном нивоу спроведено је неколико истраживања која су се бавила питањем декомпозиције утицаја економске неједнакости и нивоа дохотка на сиромаштво. Дат (Datt, et al, 1992) и Каквани (Kakwani, 1993) су оцјенили да постоји значајан утицај раста и фактора расподеле на ниво сиромаштва. Неколико радова је на међународном нивоу анализирано колики значај има утицај економске неједнакости на реаговање сиромаштва на привредни раст (Adams, 2004; Easterly, 2000; Ravallion, 1997). На основу тврдње да се еластичност сиромаштва у односу на привредни раст смањује са растом економске неједнакости, Равалион (Ravallion, 1997) је економетријски тестирао тврдњу еластичности сиромаштва и показао да у условима ниске економске неједнакости сиромашни чланови друштва дијеле све предности и благодати које проистичу из привредног раста, али их то такође чини веома рањивим на промјене у привредном расту. Адамс (Adams, 2004) је доказао да је еластичност сиромаштва већа у условима гдје је Џини индекс нижи (већа једнакост).

На основу прегледа приказаних резултата досадашњих истраживања, уочавамо да је у почетку анализа била усмјерена на степен либералности тржишта, ефикасност и једнакост тржишне расподеле. У посљедње вријеме тежиште анализе су државне политике којима се утиче на прерасподјелу и једнакост у расподели. Овакве државне мјере су усмјерене на постизање Парето-побољшања.

Издајамо најважније литерарне изворе:

1. Abrego, L. Edwards, T. H. (2002). The relevance of the Stolper-Samuelson theorem to the trade and wages debate, CSGR Working Paper No. 96/02. Available at: http://wrap.warwick.ac.uk/2022/1/WRAP_Abrego_wp9602.pdf
2. Acemoglu, D. (2002). Directed Technical Change. *Review of Economic Studies* 69(4): 781–809.
3. Acemoglu, D. (2003). Labor and Capital Augmenting Technical Change. *Journal of the European Economic Association* 1(1): 1–37.
4. Acemoglu, D. Autor, D. H. (2011). Skills, Tasks and Technologies: Implications for Employment and Earnings.” In *Handbook of Labor Economics* Volume 4B, edited by Orley Ashenfelter and David Card, 1043–171. Elsevier, North-Holland.
5. Acemoglu, D. Robinson, J. A. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. New York: Crown.
6. Acemoglu, D. Robinson, J. A. (2014). The Rise and Decline of General Laws of Capitalism, *Journal of Economic Perspectives*, Volume 29, Number 1, pp 3–28.
7. Aghion, P. Howitt, P. (1998). *Endogenous Growth Theory*, Massachusets: The MIT

Press.

8. Aiyagari, S. R. (1994). Uninsured Idiosyncratic Risk and Aggregate Saving. *Quarterly Journal of Economics* 109(3): 659–84.
9. Alesina, A. Perotti, R. (1996), Income Distribution, Political Instability, and Investment, *European Economic Review*, 40(6): 1203-28.
10. Alesina, A. Perotti, R. (1994). The political economy of growth: a critical survey of the recent literature. *The World Bank Economic Review*, 8, 350–371.
11. Alfani, G. (2010). The Effects of Plague on the Distribution of Property: Ivrea, Northern Italy 1630, *Population Studies*, 64(1): 61-75.
12. Ali, A. (1997): Economic Freedom, Democracy, and Growth. *Journal of Private Enterprise*, 13 (fall): 1–20.
13. Ali, A. Crain, M. W. (2001). Political Regimes, Economic Freedom, Institutions, and Growth. *Journal of Public Finance and Public Choice* 19, no. 1: 3–22.
14. Ali, A. Crain, M. W. (2002). Institutional Distortions, Economic Freedom, and Growth. *Cato Journal* 21, no. 3: 415–26.
15. Allen, R. C. (2001). The Great Divergence in European Wages and Prices from the Middle Ages to the First World War. *Explorations in Economic History* 38(4): 411–47.
16. Allen, R. C. (2007). Pessimism Preserved: Real Wages in the British Industrial Revolution. Oxford University Department of Economics, Working Paper 314. <http://www.nuffield.ox.ac.uk/users/Allen/unpublished/pessimism-6.pdf>.
17. Allen, R. C. (2009b). *The British Industrial Revolution in Global Perspective*. New York: Cambridge University Press.
18. Allen, R. C. (2009a). Engels' Pause: Technological Change, Capital Accumulation, and Inequality in the British Industrial Revolution. *Explorations in Economic History* 46(4): 418–35.
19. Alvarez-Nogal, C. Prados de la Eskosura, L. (2007). The Decline of Spain, 1500-1850: Conjunctural Estimates, *European review of Economic History*, 11: 319-366.
20. Antràs, P. (2004). Is the U.S. Aggregate Production Function Cobb–Douglas? New Estimates of the Elasticity of Substitution. *Contributions to Macroeconomics* 4(1): Article 4.
21. Apergis, N. Dincer, O. Payne, J. (2014). Economic Freedom and Income Inequality revisited: Evidence from a Panel Error Correction Model. *Contemporary Economic Policy*, 32 (1): 67-75.
22. Asteriou, D. Hall, G. S.(2007). *Applied Econometrics, revised edition*, New York: PALGRAVE MACMILLAN.
23. Barenboim, I. Karabarbounis, L. (2008). One dollar, one vote. JFK School of Government, Harvard University, Working Paper. September. Available at http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1155064.
24. Barro, R. J. (1990). Government Spending in a Simple model of Economic Growth, *Journal of Political Economy*, XCVIII, pp 103-125.
25. Barro, R. J. (1991). Economic Growth in a Cross Section of Countries. *Quarterly Journal of Economics* 106: 407 – 443.
26. Benabou, R.(1996). Inequality and Growth, in Bernanke, Ben and Julio Rotemberg,

- eds, NBER Macroeconomics Annual 1996 Cambridge and London: MIT Press.
27. Benabou, R. (2000). Unequal Societies: Income Distribution and the Social Contract, *American Economic Review*, Vol. 90(1), pp. 96–129.
 28. Bennett, D. Vedder, R. (2013). A Dynamic Analysis of Economic Freedom and Income Inequality in the 50 U.S. States: Empirical Evidence of a Parabolic Relationship. *The Journal of Regional Analysis and Policy*. 43(1): 42-55.
 29. Berg, A. Ostry, J. (2011). Inequality and Unsustainable Growth: Two Sides of the Same Coin? IMF Staff Discussion Note 11/08 (Washington: International Monetary Fund).
 30. Berggren, N. (2003) The Benefits of Economic Freedom: A Survey, *The Independent Review*, Vol. VIII., No. 2, Fall, pp. 193-211.
 31. Blaug, M. (1997) *Economic Theory in Retrospect*, 5th Edition, New York: Cambridge University Press.
 32. Bonnet, O. Bono, P. H. Chapelle, G. Wasmer, E. (2014). Does Housing Capital Contribute to Inequality? A Comment on Thomas Piketty's Capital in the 21st Century. Sciences Po Discussion Paper 2014-07.
 33. Borovic, Z. (2014). Does economic freedom impact economic growth: Evidence from two Western Balkan Countries. *Industrija*, 42(2). 57-71.
 34. Carlsson, F. Lundstrom, S. (2002). Economic freedom and growth: decomposing the effects, *Public Choice*, 112, 335-344.
 35. Chirinko, R. S. (2008). σ : The Long and Short of It.” *Journal of Macroeconomics* 30(2): 671–86.
 36. Chirinko, R. S. Fazzari, M. S. Meyer, A. P. (1999). How Responsive Is Business Capital Formation to Its User Cost?: An Exploration with Micro Data. *Journal of Public Economics* 74(1): 53–80.
 37. Chirinko, R. S. Mallick, D. (2014). The Substitution Elasticity, Factor Shares, Long-Run Growth, and the Low-Frequency Panel Model. https://ideas.repec.org/p/ces/ceswps/_4895.html.
 38. Clark, G. (2002). Land Rental Values and Agrarian History: England and Wales, 1500–1912. *European Review of Economic History*, 6(3): 281–308.
 39. Clark, G. (2005). The Condition of the Working Class in England, 1209–2004. *Journal of Political Economy*, 113(6): 1307–40.
 40. Crafts, N. F. R. (1985). *British Economic Growth during the Industrial Revolution*. Oxford: Clarendon Press.
 41. Creedy J. Moslehi, S. (2009). Modelling the composition of government expenditures in democracies. *European Journal of Political Economy*, 25, 42-55.
 42. Creedy, J. (1977). NOTES AND MEMORANDA PARETO AND THE DISTRIBUTION OF INCOME, *Review of Income and Wealth*, Volume 23, Issue 4. 405-411.
 43. Dalgaard, C-J. Hansen, H. Larsen, Th. (2005). Income skewness, redistribution and growth: A reconciliation. European Policy Research Unit, University of Copenhagen, Department of Economics Working Paper. Available at <http://www.econ.ku.dk/epru/files/wp/wp-03-14.pdf>.

44. Dalton, H. (1920), The measurement of the inequality of incomes, *Economics Journal*, 30, 348-61;
45. Datta-Chaudhuri, M. (1990). Market failure and government failure. *The Journal of Economic Perspectives*, 4(3): 25-39.
46. Dawson, J. W. (1998). Forthcoming. Causality in the Freedom-Growth Relationship. *European Journal of Political Economy*; Vol. 19: 479-495;
47. de Haan, J. Sturm, J. E. (2001). How Robust is the Relationship Between Economic Freedom and Economic Growth?, *Applied Economics*, Vol. 33, No. 7, 839-844.
48. Dhimi, S. el-Nowaihi, A. (2007). Fairness and Direct Democracy. University of Leicester, Working Paper No. 06/11.
49. Diamond, P. A. (1965). National Debt in a Neoclassical Growth Model. *American Economic Review* 55(5): 1126–50.
50. Dolan, P. Olsen, J. A. (2001). Equity in health: the importance of different health streams. *Journal of Health Economics*, 20: 823-834.
51. Engle, R. F. Granger, C. W. J. (1987). Co-integration and Error corection: Representation, Estimation and Testing, *Econometrica* 55, 251-276.
52. Fajnzylber, P. Lederman, D. Loayza, N. (1998). Determinants of Crime Rates in Latin America and the World, A World Bank Latin America and the Caribbean Viewpoints Series Paper, Washington, DC: World Bank.
53. Farr, K. Lord, R. Wolfenbarger, J. L. (1998). Economic Freedom, Political freedom and Economic well-Being: A Causality Analysis, *Cato Journal*, Vol. 18., No. 2, pp. 247-262.
54. Feder, G. (1982). On exports and economic growth. *Journal of Development Economics* 12: 59-73.
55. Feinstein, C. H. (1998). Pessimism Perpetuated: Real Wages and the Standard of Living in Britain During and After the Industrial Revolution. *Journal of Economic History*, 58(3): 625–58.
56. Ferreira, H. G. (1999). Inequality and Economic Performance A Brief Overview to Theories of Growth and Distribution. Text for World Bank's Web Site on Inequality, Poverty, and Socio-economic Performance: <http://www.worldbank.org/poverty/inequal>
57. Fischer, S. (1993). The role macroeconomic factors in economic growth. *Journal of Monetary Economics* 32: 485-512.
58. Foley, D. K. (2008) *Adams Fallacy: A Guide to Economic Theology*, Cambridge: Bellknap Press.
59. Galor, O. Moav, O. (2004). From Physical to Human Capital Accumulation: Inequality and the Process of Development. *The Review of Economic Studies* Volume 71, Issue 4, Pages 1001–1026,
60. Galor, O. Zeira, J. (1993). Income Distribution and Macroeconomics, *Review of Economic Studies*; 60(1): 35-52.
61. Geerolf, F. (2013). Reassessing Dynamic Efficiency. https://dl.dropboxusercontent.com/u/7363883/Efficiency_Emp.pdf.
62. Goldin, C, Katz, L. F. (2010). *The race between Education and Technology*. Cambridge, MA: Belknap Press of Harvard University Press.

63. Goldsmith, A. A. (1997). Economic Rights and Government in Developing Countries: Cross-National Evidence on Growth and Development. *Studies in Comparative International Development* 32, no. 2: 29–44.
64. Gwartney J. Lawson, R. Block, W. (1996) *Economic Freedom of the World 1975-1995*, Vancouver: Fraser Insitute.
65. Gwartney, J. G., Robert. L. (2002). *Economic Freedom of the World: 2002 Annual Report*. Vancouver: Fraser Institute;
66. Hamermesh, D. S. (1993). *Labor Demand*. Princeton: Princeton University Press.
67. Hanke. S, Walters, S. (1997). Economic Freedom, Prosperity and Equality: *A Survey*, Vol. 17, No 2, pp. 1-29.
68. Hanson, J. R. II. (2000). Prosperity and Economic Freedom. *The Independent Review* 4, no. 4: 525–31.
69. Hayek, F. A. (1994). *The Road to Serfdom*, Chicago: University of Chicago Press;
70. Heckelman, J. C. Michael, D. S. (2000). Which Economic Freedoms Contribute to Growth? *Kyklos* 53, no. 4: 527–44.
71. Henrekson, M. (1988). Swedish Government Growth: A Disequilibrium Analysis. In: Johan Lybeck and Magnus Henrekson, eds. *Explaining the Growth of Governments*. (North Holland, Amsterdam) 93-132.
72. Hodler, R. (2008). Leisure and redistribution. *European Journal of Political Economy*, 24, 354-363.
73. Horvat, B. (2007). *Dinamični gospodarski razvoj*, Zagreb: Dom i svijet, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska ekonomska misao.
74. Johnson T. B. Holmes, R. K. Kirkpatrick, M. (1998). *1999 Index of Economic Freedom*, New York : Heritage Foundation.
75. Kakinaka, M. Pereira, R. (2006). A New Measurement of Tax Progressivity. *Economic Development and Policy Series*, 06-7.
76. Kakwani, N. C. (1977). Measurement of Tax Progressivity: An International Comparison, *Economic Journal*, vol. 87, issue 345, 71-80.
77. Kaseljevic, A. (2007). Indexes of Economic Freedom-an Outline and Open Issues. *Proceedings of Rijeka School of Economics: Journal of Economics and Business* 25, no. 2: 223-243.
78. Klump, R. McAdam, P. Willman, A. (2007). Factor Substitution and Factor-Augmenting Technical Progress in the United States: A Normalized Supply-Side System Approach. *Review of Economics and Statistics* 89(1): 183–92.
79. Kovacevic, S. Borovic, Z. (2014). Economic freedom and economic performance in former socialist countries – panel approach, *Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo* Vol. 9. (19-26).
80. Krusell, P. Smith, A. A. Jr. (2014). Is Piketty's 'Second Law of Capitalism' Fundamental? <http://aida.wss.yale.edu/smith/piketty1.pdf>.
81. Kuznets, S. (1953). Shares of Upper Income Groups in Income and Savings, NBER, 0-87014-054-X
82. Kuznets, S. (1955). Economic growth and income inequality, *The American Economic Review*, 45: 1-28.

83. Lucas, R. (1988). On the Mechanics of Economic Development, *Journal of Monetary Economics*, Amsterdam, pp. 3-42.
84. Lybeck, J. (1986) The Growth of Spending in Developed Economies. (Gower Press Aldershot).
85. Maddison, A. (2004), World population, GDP and GDP per capita, 1-2000 AD. Available at <http://www.eco.rug.nl/~Maddison/>
86. Maddison, A. (2007), *Contours of the world economy, 1-2030: Essays in macroeconomic history*, Oxford: Oxford University Press.
87. Mairesse, J. Hall, J. B. Mulkay, B. (1999). Firm-Level Investment in France and the United States: An Exploration of What We Have Learned in Twenty Years. *Annales d'Economie et de Statistique*, 55-56: 27-67.
88. Malthus, T. (1798). *An Essay on the Principle of Population*. London: J. Johnson, in St. Paul's Church-yard. Library of Economics and Liberty [Online] available from <http://www.econlib.org/library/Malthus/malPop.html>; accessed 16 October 2017;
89. Mankiw, G. N. (2014). Yes, $r > g$. So What? *American Economic Review: Papers & Proceedings*, 105(5): 43-47
90. Mankiw, N. G. Romer, D. Weil, D. (1992) A Contribution to the Empirics of Economic Growth, *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 107, No. 2. pp. 407-437.
91. Mansfield, E. Yohe, G. (2004). *Microeconomics: theory/applications*. New York: Norton.
92. Маџар, Љ. (2001). *Макроекономско планирање и тржишна привреда, планерска хрестоматија*, Београд: Савезни секретаријат за развој и науку.
93. Milanovic, B. (1997). A simple way to calculate Gini coefficient, and some implications, *Economic Letters*, 56, 45-49.
94. Milanovic, B. (2000). The median-voter hypothesis, income inequality, and income redistribution: an empirical test with the required data, *European Journal of Political Economy*, Vol. 16, 367-410
95. Milanovic, B. (2005), *Worlds Apart: Measuring International and Global Inequality*, Princeton: Princeton University Press.
96. Milanovic, B. (2006). Global income inequality: What it is and why it matters, World Bank Policy Research working paper 3865.
97. Milanovic, B. (2009). Four Critiques of the Redistribution Hypothesis : An Assessment. Paper is funded by the Knowledge for Change Program (KCP), Policy Research working paper; no. WPS 5145. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/4339> License: CC BY 3.0 IGO."
98. Milanovic, B. Lindert, P. H. Williamson, J. G. (2011). Pre-Industrial Inequality. *The Economic Journal*, Vol. 121, No. 551, pp. 255-272.
99. Milanovic, B. Lindert, P. Williamson, J. (2007). Measuring Ancient Inequality, MPRA Paper No. 5388,
100. Милановић, Б. (2016). *Глобална неједнакост—нови приступ за доба глобализације*, Нови Сад: Академска Књига.
101. Miler, T. A., Kim, B. A., Holmes, R. K. (2014). *Index of the Economic Freedom*, Washington, DC: The Heritage Foundation and Dow Jones & Company, Inc;

102. Mill, J. S. (1865). *Principles of Political Economy*, Vol. 1, London: Longman, Roberts and Green.
103. Mitchell, W. C. King, W. I. Macaulay, F. R. (1921). *Income in the United States: Its Amount and Distribution, 1909-1919*. New York: Harcourt, Brace and Company
104. Младеновић, З. Нојковић, А. (2008). *Анализа временских серија: Примери из српске привреде*, Београд: Центар за издавачку делатност Економског факултета у Београду.
105. Moene, K. O. Wallerstein, M. (2001). Inequality, social insurance and redistribution. *American Political Science Review*, 95, 859-874.
106. Pareto, V. (1965, first published 1896). "La courbe de la Repartition de la Richese. "Busino Giovani, ed., *Oevres Completes de Vilfredo Pareto*, 3, 1-15 *Ecrits sur la La courbe de la Repartition de la Richese*. Geneva: Libraire Droz.
107. Pejovich, S. (1990). *The Economics of Property Rights*, London: Kluwer Academic Publishers.
108. Pigou, S. A. (1912). *Wealth and Welfare*, New York: Macmillan
109. Piketty, T. (2001). *Les Hauts revenus, en France au 20` siicle: inegalities et redistribution, 1901-1998*. Paris: B. Grasset.
110. Пикети, Т. (2015). *Капитал у XXI веку*, Нови Сад: Академска Књига
111. Pineda, J. Rodriguez, F. (1999). *The Political Economy of Human Capital Accumulation*, Mimeo, Department of Economics, University of Maryland.
112. Pitlik, H. (2002). The Path of Liberalization and Economic Growth. *Kyklos* 55, no. 1:57-80.
113. Powell, B. (2003). Economic Freedom and Growth: The Case of The Celtic Tiger, *Cato Journal*, Vol. 22., No. 3, pp. 431-448.
114. Prokopiјevic M. (2002). Does growth improve economic freedom?, ICER, Torino. pp. 1-57.
115. Reynolds, M. Smolensky, E. (1977). *Public Expenditures, Taxes, and the Distribution of Income: The United States, 1950, 1961, 1970*. New York: Academic Press.
116. Rhee, T. H. (2012). Macroeconomic effect of progressive taxation, Samsung Economic Institute (via the American Economic Association annual meeting);
117. Ricardo, D. (1817). *On the Principles of Political Economy and Taxation*, London: John Murray.
118. Rodriguez, C. F. (2000). Inequality, economic growth and economic performance, World Bank. Inequality, economic growth and economic performance. Washington, DC: World Bank.
<http://documents.worldbank.org/curated/en/452501468762363599/Inequality-economic-growth-and-economic-performance>
119. Rodríguez, F. (1999). Does Inequality lead to Redistribution? Evidence from the United States. *Economics & Politics* 11:2.
120. Romer, P. M. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*, 98,no. 5: S71-S102.
121. Saint-Paul, G. Verdier, T. (1993). Education, Democracy and Growth, *Journal of*

- Development Economics*, Vol. 42(2), pp. 399–407.
122. Sen, A. (1973). *On economic inequality*, Oxford: Clarendon press.
 123. Sen, A. (1992). *Inequality reexamined*, New York: Oxford University Press;
 124. Smith, A. (1976, first published 1776). *An Inquiry into the Nature and the Causes of the Wealth of Nations*, Volume II, V, Part II, University of Chicago Press: Chicago.
 125. Solow, R. (1956). A contribution to the theory of economic growth, *Quarterly, Journal of Economics*, Vol. 70, No. 1, pp. 65-94
 126. Stiglitz, J. (2012). *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*, New York: W.W. Norton and Company
 127. Suits, D. (1977). Measurement of tax progressivity. *American Economic Review*, vol. 67, pp. 747-752.
 128. Theil, H. (1967). *Economics and Information Theory*, Amsterdam: North-Holland Publishing Company; Chicago : Rand McNally.
 129. Tinbergen, J. (1975). *Income distribution: Analysis and policies*, Amsterdam: North Holland.
 130. Томаш, Р. (2016). *Микроекономска анализа, принципи и примјена*, Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства А. Д.
 131. Torstensson, J. (1994). Property Rights and Economic Growth: An Empirical Study. *Kyklos* 47: 231-247.
 132. Weede, E. Sebastian, K. (2002). The Impact of Intelligence and Institutional Improvements on Economic Growth. *Kyklos* 55, no. 3: 361–80.
 133. Wu, W. Otto A. D. (1999). The Two Freedoms, Economic Growth and Development: An Empirical Study. *Public Choice* 100, nos. 1–2: 39–64.
 134. Штиглиц, Ј. Е. (2013). *Економија јавног сектора – треће издање*, Београд: Центар за издавачку дјелатност Економског факултета, Универзитета у Београду

Доприноси

Истраживање кандидата мр Зорана Боровића о једној од највећих контроверзи у економској науци, поготово у условима глобализације свјетске економије, обогаћује економску анализу, дајући јој слиједеће најважније доприносе:

- Тржишни неуспјеси у истовременом обезбјеђвању развоја и једнакости расподеле посматрају се као универзална законизост функционисања тржишта изведена из оскудности ресурса, а не из привредне аутархије и државног ограничавања економске слободе;
- Глобализација свјетске економије посматра се само као један од стадијума материјализовања економске неједнакости. Дакле, она није пут непротиврјечног синтетизовања раста и једнакости како тврде глобалисти;
- Показано је да држава не може ефикасно преузети одговорност за отклањање неједнакости у расподјели до које доводи тржиште, односно да ефикасност

државе у остваривању једнакости у расподјели дохотка води до опадања продуктивности и ефикасности привреде. Држава, као ни тржиште, није способна да успостави истовремено економски ефикасан и социјално правичан систем;

- Вођење економских политика којима се истовремено обезбјеђује конкуренција, економска мотивација, економске слободе и прерасподјела дохотка у анализи се поставља као нужност модерног економског развоја;
- Показано је, коришћењем одговарајућег регресионог модела, да државе могу водити економске политике неутралисања тржишних неуспјеха у обезбјеђивању правичности расподјеле, обезбјеђујући истовремено развој;
- Проведена анализа је потврдила да тренутни ниво економске неједнакости и економских слобода имају позитиван утицај на економски развој;
- Актуелни ниво прогресивног опорезивања има позитиван, дугороча и статистички значајан утицај на економску неједнакост, али и на економски раст;
- Није потврђено да иницијални (константни) ниво економских слобода има позитиван утицај на економски раст, док је потврђено да повећање нивоа економских слобода има позитиван утицај на економски раст;
- Развијен је кориговани регресиони модел анализе у који су уведене нове варијабле: неједнакост и економске слободе;
- Извршена је симулација ефеката неједнакости и економских слобода на економски раст.

- а) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и циљ истраживања;
- б) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан;
- в) Навести допринос тезе у рјешавању изучаване проблематике;
- г) У прегледу литературе треба водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Материјали и критеријуми

Подаци и материјали који су коришћени описују макроекономске агрегате, показатеље квалитета институционалног оквира и мјере пореске прогресивности/регресивности.

Иако су намјере аутора биле да регресионом анализом обухвати земље Југоисточне Европе за временски период 2000-2015. година, због некомплетности и методолошке неупоредивости података, анализом су обухваћене Аустрија, Бугарска, Хрватска, Грчка, Мађарска, Италија, Румунија, Словачка и Словенија.

Подаци о макроекономским агрегатима прикупљени су из званичних публикација ММФ-а, Свјетске банке, EUROSTAT-а и OECD-а. Подаци о квалитету институционалног оквира су преузети са интернет странице Фрејзеровог института, док су показатељи пореске прогресивности/регресивности резултат ауторових прорачуна на основу података о БДП и јавним приходима. Бруто домаћи производ је приказан у сталним цијенама у националној валути. Gini – индекс економске неједнакости мјерен је на основу расположивог дохотка. За мјерење квалитета институционалног оквира коришћен је индекс економских слобода Фрејзеровог института. За мјерење нивоа цијена коришћен је индекс потрошачких цијена, изражен у виду стопе раста и као просјечан индекс потрошачких цијена у току једне године. Инвестициона активност је мјерена стопом бруто инвестиција у односу на БДП. Државна активност је мјерена државном потрошњом у односу на БДП. Остали макроекономски агрегати који су коришћени су: стопа незапослености, стопа штедње (изражена као проценат БДП), државни дуг (изражен као проценат БДП-а) и број становника. Мјере пореске прогресивности/регресивности су резултат прорачуна аутора на основу података о бдп-у и државним приходима.

Методе истраживања

За доказивање постављене хипотезе поред историјске методе, примјењен је основни метод истраживања у економској науци, метод апстракције. Тиме је аутор из анализе искључио сва небитна обиљежја и фокусирао се на проблем неједнакости (шанси и исхода економске активности), њихове узроке и мјере којима се врши редистрибуција и побољшава квалитет институционалног оквира. Добијени модел одражава тенденцију развоја посматране појаве. На дефинисани модел примјењена је економска анализа чији је основни задатак да успостави законитости између варијабли од којих је модел сачињен.

У овом истраживању, на основу спроведеног емпиријског истраживања уз помоћ метода квантитативне анализе, дошло се општег закључка о узрочно-посљедиочној вези економских мјера државе усмјерених на једнакост шанси, економске слободе и

перасподјелу, са једне стране, и економског раста, са друге стране.

Примјењена квантитативна анализа се односи на дескриптивну статистичку анализу и економетријске моделе. Сви подаци коришћени у анализи су приказани у свом логаритамском изразу. Економетријска анализа спроведена је примјеном *ARDL (Pooled Mean Group/AR Distributed Lag Models)* модела чије се предности огледају у сљедећем:

- његова теоријска и практична примјена је оправдана када је ријеч о малим серијама, у овом случају период од 2000. до 2015. Године;
- омогућава комбинацију варијабли различитих нивоа интегрисаности, не већих од $I(2)$;
- модел корекције грешке, који указује на краткорочно прилагођавање дугорочном равнотежном стању, лако се може извести на основу *ARDL* модела.

Примјењене методе за теоријско истраживање су адекватне, тачне и савремене. Статистичка, економетријска и математичка обрада је адекватна. Добијени резултати су јасно приказани. Сви резултати су презентовани са одговарајућим критеријумима статистичке значајности. Сви оцјењени параметри имају наведену стандардну грешку, те p вриједност.

Извршени су сљедећи тестови јединичног коријена:

- Levin, Lin & Chu t ;
- Im, Pesaran and Shin W -stat;
- ADF-Fisher Chi-square;
- PP-Fisher Chi-square.

Нивои значајности за Фишерове тестове утврђени су помоћу асимптотске H_0 - квадрат дистрибуције. Асимптотска нормалност је подразумјевана код осталих тестова. Тестови су рађени под претпоставком двије нулте хипотезе које гласе (у зависности од тестова на које се односе):

- H_0 : Појединачни процес посједује јединични коријен (Im, Pesaran Shin, ADF-Fisher i PP-fisher)
- H_0 : Заједнички процес посједује јединични коријен (Levin, Lin Chu test)

Број кашњења је аутоматски дефинисан на основу *SIC* (Schwarz Info Criterion). B

тест јединичног коријена примјењен је на све индивидуалне серије података. Серије резидуала тестиране су на постојање јединичног корјена. Тестови доказују стационарност резидуала. Резултати свих тестова су јасно приказани у Додатку 1.

- а) објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;
- б) дати кратак увид у примјењени метод рада при чему је важно оцјенити сљедеће:
- в) да ли су примјењене методе адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
- г) да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
- д) да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
- е) да ли је статистичка обрада података адекватна;
- ж) да ли су добивени резултати јасно приказани;

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања и поређење

Истраживање мр Зорана Боровића посвећено је једној од највећих контроверзи у економској науци: остваривањем економског раста у условима економске неједнакости. У економској науци доминантан је став да економска неједнакост има позитиван утицај на економски раст. Овакав приступ заснован је на резултатима истраживања врло ауторитативних економиста као што су Окун, Форбс, Лазеар и Росен. Са друге стране, истраживања бројних аутора указују на негативан утицај економске неједнакости на економски раст (Galor and Moav, 2004; Aghion, Caroli, and Garcia-Penalosa, 1999; Alesina, et al, 1994; Persson, et al, 1994; Perotti, 1996; Hausman, et al, 1996). Аутор је, на примјеру анализираних земаља, примјењујући одговарајући прилагођени регресиони модел, показао постојање директног и статистички значајног утицаја економске неједнакости на економски раст. Допринос његове анализе потврђивању хипотезе о утицају неједнакости на економски раст огледа се у кориговању регресионог модела увођењем варијабли које одражавају економску неједнакост и економске слободе. Тиме је модел побољшан, односно ближе је приказао реалне односе у економском систему, те се и резултати могу прихватити као поузданији.

Значајан дио ауторове анализе односи се на утицај прогресивног опорезивања на економску неједнакост и на економски раст. Мишљења економиста су дијаметрално

супротна поводом тога. По једнима (нпр. Данкан), прогресивно опорезивање смањује економску неједнакост у тржишно расподјељеном и расположивом доходу. По другима (нпр. Окун, Баро, Јаимовиц, Ребело), раст пореза и трансферних давања је штетан за економски раст због раста мртвог терета опорезивања, односно губитка дијела већ достигнутог благостања. Међутим, аутор се сврстава уз групу економиста (нпр. Benabou, Saint-Paul, Verdier) по којима редистрибуција кроз прогресивне порезе и трансфере не мора увијек да буде штетна за економски раст, поготово ако се прогресивни порези намјенски троше за јавне инвестиције, побољшање положаја сиромашних и отклањање посљедица лоших тржишних исхода. У таквим ситуацијама, редистрибутивна политика помоћу прогресивног опорезивања и државних трансфера подстиче и једнакост и економски раст. Аутор је, на анализираном узорку земаља, показао, примјеном статистичких метода анализе, постојање директног и статистички значајног утицаја пореске прогресивности на економску неједнакост и на економски раст. При томе, утицај пореске прогресивности на економски раст је много јачег интензитета него што је то случај са економском неједнакошћу. Аутор је симулирао резултате модела са хипотетички вишим стопама пореске прогресивности и потврдио утицај прогресивног опорезивања на економски раст још јачег интензитета него што је то у првом случају. Истовремено, показао је да је утицај хипотетички виших стопа пореске прогресивности на економску неједнакост неутралан. То је вриједно сазнање за вођење пореске и развојне политике.

Честа тема економских истраживања су економске слободе и њихов утицај на економски раст. Већи број емпиријских студија потврђује позитивну везу између "економских слобода" и привредног раста у анализираним земљама (Barro, 1991; Barro, 1994; Scully, et al, 1991; De Vanssay, et al, 1994; Torstensson 1994). Аутор је на анализираном узорку показао постојање директног и статистички значајног утицаја економских слобода на економски раст. Проведена симулација вишег нивоа економских слобода потврдила је да би тиме дошло до већег економског раста. Овај резултат анализе има снажан практични значај јер потврђује да вођењем економских реформи којима се повећава економска слобода, може доћи до економског раста.

Ауторово истраживање не негира досадашње налазе економске теорије о неефикасности државе у редистрибуцији доходака и о несавршености тржишног механизма. Уважавајући те чињенице, аутор полази од компензирања позитивних

ефеката државне политике правичности и ефеката несавршености тржишта: све док ефекти државне политике у прерасподјели имају снажнији утицај на економски развој од ефеката неједнакости које ствара слободно тржиште, таква политика је оправдана и економски исплатива. Таквим приступом, аутор је успио показати да је могуће водити економску политику смањења неједнакости уз истовремено обезбјеђивање економског раста.

Нова сазнања

Аутор је поставио квантитативни модел који се разликује од модела примијењиваних у досадашњим истраживањима. Модел је специфичан по томе што, истовремено, као објашњавајуће независне варијабле користи економску неједнакост и економске слободе. Допринос и примјенљивост модела огледа се у могућности симулирања ефеката прогресивног опорезивања и економских слобода на економски раст и економску неједнакост.

Користећи постављени модел, аутор симулира ефекте виших стопа пореске прогресивности и вишег нивоа економских слобода. Тиме је развијен нови метод тестирања ефеката потенцијалних мјера економске политике, посебно пореске и мјера економске либерализације.

Квантитативни модел испитивања зависности економског раста од економске неједнакости и економских слобода, те могућност симулација рјешења за различите нивое неједнакости и економске слободе, представљају значајно унапређење методолошке основе анализе противрјечности између економског раста и економске неједнакости. Они могу представљати важан модернизовани „алат“ доносиоцима одлука о вођењу пореске, социјалне и развојне политике.

Дата анализа рађена је на основу макроекономских података. Њени налази охрабрују владе у вођењу макроекономске политике прерасподјеле дохотка и обезбјеђивању економског раста. Аутор се није бавио, а то и није био његов задатак у овом раду, анализом ефеката економске политике прерасподјеле дохотка, ширења економских слобода и обезбјеђивања економског раста на микроекономском нивоу. За наставак овог истраживања било би интересантно сагледати да ли би се примјеном исте методологије на микроекономском нивоу анализе потврдили резултати добијени на макроекономском ниво. Развијена методологија анализе у овом раду створила је претпоставке за провођење таквог истраживања.

- а) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао;
- б) Оцијенити да ли су добивени резултати правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао довољно критичности;
- в) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Докторска дисертација кандидата мр Зорана Боровића, под насловом *„Државне политике подстицања ефикасности у условима економске неједнакости“*, уноси низ новина у приступу анализи једне од најизазовнијих економских тема. Те новине огледају се у слиједећем:

- Развијен је квантитативни модел у који су уведене нове варијабле преко којих је омогућено мјерење утицаја неједнакости и економских слобода на остваривање економског развоја;
- Извршена је симулација мјерења међузависности економског раста, економске неједнакости и економских слобода, чиме је успостављен аутентичан метод тестирања и мјерења ефеката планираних мјера економске политике;
- Показано је да држава може водити економску политику подстицања ефикасности у условима економске неједнакости, под условом да је у могућности да мјери ефекте редистрибуционе политике и политике економских слобода, што постављени модел омогућује.

На основу свега претходног, те имајући на уму актуелност теме, методолошку коректност анализе, тачност резултата, адекватност презентовања резултата, практичну примјенљивост резултата и методологије која је развијена, те актуелност подручја нових научних истраживања која се отварају обрадом ове теме, као и оскудност ресурса за вођење оваквих истраживања, Комисија

П р е д л а ж е

Наставно-научном вијећу Економског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да прихвате позитивну оцјену докторске дисертације кандидата мр Зорана

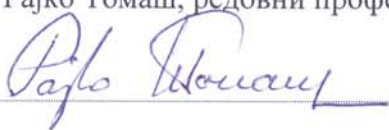
Боровића, дипл. економисте, под називом „Државне политике подстицања ефикасности у условима економске неједнакости“, те именују комисију за њену одбрану.

- а) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- б) Ако је приједлог негативан, треба дати опширније образложење и документовано указати на учињене пропусте, односно недостатке написане докторске тезе.

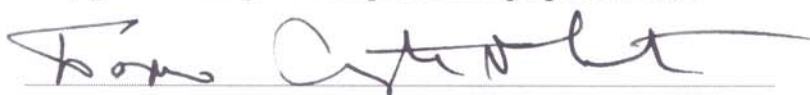
Бања Лука, 04. 05. 2018. год.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Рајко Томаш, редовни професор, предсједник

2. Др Божо Стојановић, редовни професор, члан

3. Др Младен Ребић, ванредни професор, члан

